

MIT SZÓL HOZZÁ?

Háborgók

Úton-útfélen, egyre gyakrabban: háborgók. No, nem azért, mert mostanság mifelénk divat háborogni. Éppen fordított a helyzet: én a divat miatt háborgok. Amiatt a módi miatt, amit röviden úgy nevezhetünk: *közlekedési moráltalanság*. Ami ebbe „belefér”, azt hosszasan sorolhatnám — s biztos vagyok benne, hogy tudna még hozzátenni kedves olvasóm is. Ugye elég, ha a közútjainkon dívó nemkívánatos gépkocsivezetői magatartásmódból csak az agresszivitást; a másokra nem figyelmet, sőt másokat veszélyeztetést; az értelmetlen versengést; a száguldozást; a kivagyiságot; az erőszakosságot említém?

Következményeit, a véres emberi és autórongsokat naponta láthatjuk: eddig soha nem tapasztalt mértékben szaporodnak. A közlekedésbiztonságiak minapi szegedi tanácskozásán arról hallottunk, hogy a *balesetek száma a közutakon az utóbbi egy évben 16 százalékkal több*, mint korábban. Tessék belegondolni: ennyivel több halál, árva, szenvedés, rokkantság, anyagi kár! S képzelje el, hogy a következő áldozat ön is lehet: testi épsége, családtagja, autója! Az egyre romló közlekedési morál — szerintem máris moráltalanság — potenciálisan mindenkit veszélyeztet.

Mindenkinek kellene hát tenni ellene. Legelsőbbben is *önkorlátozással és felelősségérzetünk felélesztésével*. Annak magunkban való tudatosításával, hogy a másik kocsi-ban is ember ül — *emberül* kell hát viszonyulni hozzája! Aki pedig erre képtelen, akinek nincs önkontrollja, azt kontrollálják jobban mások. S ne csak a rendőrség feladataul tudjuk ezt az ellenőrzést (bár azt is jó lenne erősíteni). Bátran csinálhatunk belőle „lelkiismereti kérdést”. Mindjárt az autósiskolában, a vezetés oktatása során, a jogosítvány odaítélésekor. Merjenek nemet mondani azoknak, akik nem valók a volán mögé! S merjünk rászólni arra, aki több pohár szesszel magában akar autót vezetni! Vegyük a fáradságot, hogy a friss jogosítványú gyerekünk mellé beüljünk első útjain! S tegyünk erőszakot magunkon és az autón a városi forgalomban még akkor is, ha tudjuk, hogy a nyugati kocsisoda ideális sebessége száz...

Arról ugye már ne is „papoljak”, hogy hajdan létezett az irányjelző időben történő használata, holmi udvariasság, valamiféle segítőkészség és autösszolidaritás... S akkor kevesebb volt a baleset. — Mondják erre, persze, mert kevesebb volt a gépkocsi is. Lehet. De szabadjon emlékeztetnem arra, hogy volt közlekedési morál is. Sőt, divat volt (olyannyira, hogy megálltunk az országúton a kocsiját szerelő márkatárs mellett, hátha tudunk segíteni). S ennek a módnak idején nem volt háborgás úton-útfélen. — Most van. A tempó fokozódik. *Önnek mennyi a része benne?*

Szabó Magdolna

Kamarazene

Immár huszonegyre emelkedett azoknak a zeneműveknek a száma, amelyeket a szegedi tanács felkérésére, az itteni kamarazenei napokra alkottak a szerzők. Az idei háromnapos programsorozat holnap, kedden kezdődik a Tisza Szálló termében, a *Weiner Kamarazenekar* fél 8-as koncertjével. A Mozart-, Schubert-, Ránki György-, Hindemith-művek között a bemutató: *Szűnyogh Balázs: Memoriola* című, vonósenekarra írt darabja. A koncerten *Weninger Richard* vezényel, közreműködik *Szeccsödi Ferenc* hegedűművész. Szerdán a Magyar Rádió Kamaraegyüttesének hangversenyén *Ligeti András* vezényel, bemutatják *Kalmár László: Kamaraváltozatok* című művét (Homage a Johannes Brahms). A csütörtöki zárókoncerten ismét szegedi együttes, a *Salieri Kamarazenekar* lép fel *Pál Tamás* vezényletével. Bemutatják *Kurtág György Stephan Stein* emlékének ajánlott kompozícióját.

Édes anyanyelvünk

— Vasárnap a Sátorlajaujhely melletti Széphalmon, a Kazinczy Mauzóleumnál, a nagy nyelvújító, Kazinczy Ferenc sírjának megkoszorúzása után kihirdették az Édes anyanyelvünk nyelvhasználati verseny országos döntőjének eredményét.

A gimnazisták, szakközépiskolások és szakmunkásképző intézeti tanulók számára meghirdetett nyelvhasználati verseny országos döntője péntektől három napon át tartott, írásbeli és szóbeli fordulóval. Az idei döntőn a 19 megye és Budapest 120 közép-fokú iskolájának 120 diákja vett részt. A verseny szegedi győztese:

Galántai Rita (Ságvári Endre Gyakorló Gimnázium).

Két tanár — Pleskó Ilona (Orosháza) és Csákvári Sándorné (Szolnok) —, akiknek növendékei már több alkalommal eredményesen szerepeltek az országos döntőn, szintén kitüntetésben részesült. A Kazinczy Társaság különdíját Baranyai Mária, az orosházi Táncsics Mihály Gimnázium és Ipari Szakközépiskola diákja kapta meg. A Kazinczy Társaság bronzplakettjét vette át Deme László professzor, aki több évtizeden át kimagasló eredménnyel munkálkodott a magyar beszédkultúra fejlesztésében.

Ezúttal először vettek részt az országos döntőn, versenyen kívül indulva, határainkon túli magyar diákok.

A politikai színjátszás vége(?)

Cigányönkormányzat Szegeden

Cigányönkormányzat alakult Szegeden, szombaton, a Bartók Béla Művelődési Központban. Az önkormányzatot öttagú bizottság irányítja, dönt és határoz a város cigánysága nevében. Alapszabályban rögzített céljaik a Szegeden élő cigányok érdekegyeztetése — és képviselése, a belső konfliktusok megszüntetése, a kisebbség egyenrangúságának elismeretése. Küzdenek a cigányok és nem cigányok közötti előítéletek ellen. Az önkormányzat bizottsága részt kíván venni minden, a város egész lakosságát érintő tanácsai határozat előkészítésében, véleményezésében.

A megalakított testület nem politikai szervezet, független minden pártos alakulattól, de együttműködni kész azokkal. Igényli az egyházak és a tanács segítségét.

— Döntött tehát a Szegeden élő mintegy 2000 cigány, miként képzei a demokratikus jogállamban való szervezett jelenlétét? — erről és a további részletekről *Szirtesi Zoltán dorozsmai körzeti orvost* kérdeztem.

— Sok-sok cigányszervezet alakul manapság. Akadnak, akik a demokrácia jelszavával próbálnak híveket toborozni, mások kulturális hagyományainkra építenek. Főnt, Pesten hirdetik az alulról építkezést, de hogy mi van alul, fogalmuk sincs. Szépek, zengzengések a politizáló cigánytestvéreink deklarációi, csakhogy azokkal mi semmire sem megyünk. S ahelyett, hogy egységgé tennék népünket, bomlasztják, tagolják, összeugratják a törzseket. Láthatta, akik itt az önkormányzatra szavaztak, milyen véleménynyel vannak róluk.

— Ön 20 éve körzeti orvos Dorozsmán, szinte már név szerint ismeri a szegedi cigányokat. Könnyű volt az önkormányzatot megszervezni?

— Hát, nemigen találta egyet sem köztük, aki ne ismerne engem, vagy a feleségemet. Bárkik, bármit is mondanak, bármivel is vádolnak, én mindig a cigányokért dolgoztam. S ezt itthon tudják. Elismernek, bíznak bennem. Úgy fél éve kezdtünk el beszélgetni a nemzetségek vezetőivel, mit lépünk és hogyan.

— Mit értek a nemzetségeknek?

— Erősek a családi hagyományok. Ma is, negyediziglen, mondhatnám szépapainktól számítva a városrészekben megvannak azok a cigány férfiak, akiknek tekintélye, hi-

tele van a többiek előtt. Hát miért Budapesten keressünk mi magunknak képviselőt, amikor köztünk élnek, sorunkban osztoznak olyanok, akik a közakarát által irányításra hivatottak?

— Ők kerültek az önkormányzat bizottságába?

— A dorozsmaiakat *Kolompár Sándor*, a vajda és *Kolompár János* a helyettese képviseli. Az állattenyésztő-kereskedő nemzetséget *Rafael Sándor*, a Cserepes sori közösséget *Kovács Gusztáv*. A város különböző részein és a Repülő téren élő munkás cigányokat *Petrovics István*, a kereskedők pedig a *feleségemet* jelölték. Őt választották egyhangúlag a bizottság elnökévé is.

— Ön hogyhogy nincs a vezetőségben? Tavasszal lemondott az Országos Cigánytanács elnöki tisztéről. Az abból kiváló demokratikus cigányszövetség vezetői azt mondták, északa jöttek Önhöz küldött-ségbe, vállaljon köztük vezető funkciót. Nemet mondott, s ha jól tudom, nem nagyon szíve-lik egymást.

— Engem nem a hatalom érdekel. Ma sokan összetévesztik a politizálást, a közéleti szereplést a hatalomvágygal. Az MCDSZ céljaival nem értek egyet, ezért nem álltam közéjük. Az önkormányzat — mint Apátfalva példája is bizonyítja — életképebb. Ez a forma igazán, alulról szerveződik, helyi, elfogadott vezetőkből. A tapasztalataimmal tanácsadóként segítem a bizottságot.

— Valamelyik résztvevő úgy fogalmazott, ahová Szirtesiné nem jut be, oda a doktor úr biztos bemegy.

— Mit mondanak? A feleségem is húsz éve családsegítő. Előbb társadalmi munkában, az utóbbi hat esztendőben főállásban cigánysegítő. Bár a szegényebb magyarok is hozzá fordulnak már. Otthon a konyhában tartja a félfogadást.

— Nem tart attól, hogy kezdik Önöket a többiek? Szerintem az MCDSZ biztos nem hagyja szó nélkül a szegedi önkormányzatot. Vezetőik három hete jártak a városban, a szegedi szervezetük megalakítása érdekében. Ugyanitt ültünk, majdhogynem fölőselesen, mert mindössze három-négy szegedi cigány tévedt be. S biztosan tud róla, novemberben újra próbálkoznak Dorozsmán.

— Mondjanak, amit akarnak és jöhetnek újra, bármikor. Én inkább még félttem is őket. Csak úgy ne járjanak, mint Apátfalván, ahonnan elkergették *Mezeieket*. Láttam, ami összejövetelünkre eljött a kiscigányok, az SZDSZ-, a népfront képviselője és egy lelkész is.

— Hát még ha a tanács is kitüntette volna figyelmével Önöket! Annál is inkább, mert az önkormányzat vállalt feladatai szorosan összefüggenek a tanácsai szakigazgatási szervekkel. Ön melyeket emelné ki?

— Mindegyik egyformán fontos. De hangsúlyoznám, a cigánygyerekek iskoláztatását, a keresőképesek munkavállalását, a bűnmegelőzést, a többszörösen hátrányos helyzetűek felzárkóztatását, a cigánycsaládok lakáshoz juttatását. Már több konkrét elképzelésünk is van. Egyébként a tanács végrehajtó bizottságát írásban értesítjük céljainkról.

— Az önkormányzat megtiltja-e a szegedi cigányoknak bármely más cigányszervezethez vagy a pártokba való belépést?

— Erről szó sincs.

Mag Edit

Repkényes verebek

Lombszínező október. Festői lélek sem tudna szebb színeket kivenni az őszi napsugárnál. Hullani készülő levelek barna, piros, aranyárga és szivárványszín árnyalatai jelzik az esztendő múlandóságát. Gyönyörködik tőle szemünk s agyunk itt a körtöltés ölelésén belül. Egyik nevezetes színcsorok a Gáz utcai panelházon nyújtózó csodálatos repkényóriás. Az itt lakók szeretik s büszkének rá. Életüket kimondatlanul és észrevétlenül formálhatja ez az élő ernyő. Az ablakok ívét, s a függönyöket is többen hozzáigazították, akár egy régmúlt lovagvár boltíves, mohos köveihez illik a vér s arany villanású borostyán. Valamit közvetít a színes repkény az ősi természet világából, amelyben mi már városlakók nem tudunk igazán benne élni, amelyből kirekesztődöttünk. A panelra fölkapaszkodó színes levelek visszahozzák a másik világnak az egyszerűségét, ártatlanságát és szépséges harmóniáját. S mostanában a színek mellé hangok és „perpétumszárnyalás” is szegődött az itt éjszakázó verebek „jóvöltá-ból”. A veréb kollektív lény, kiáll minden viszontagságot, eltűr jó és rossz bánásmódot. A háziveréb a mezeinél sokkal arcatlanabb, mivel üldözésnek kevésbé van kitéve, míg a falusi veréb agyafúrta kópé. Nos, a hideg éjszakák beköszöntekor a „nemszeretem napok” során menedéket keres a szél ellen, s ilyenkor messzi alkonyati repülőutat tesz meg egy-egy meleget és védelmet nyújtó „éjjeli menedékhelyhez”. Ilyen veréb-száll mostanában a Gáz utcai repkény is. A szélrőzsa minden irányból kisebb-nagyobb csapatokban érkeznek az éjszakázó madarak, s hangosan ci-

vakodnak, csiripelnek egy-egy előnyösebbnek vélt zugocskáért. S ahogy ez már szokott lenni, az egyik embernek megszika a verébzsínatolás, a másinak szörnyűséges, fejfájdító zajongás. S bizony a röpködő madarak jól látható meszeléseket hagynak az ablaküvegeken, s a corpus delicti illetén szemléltetése minden alternatív lehetőség nélkül egy platformra gyűjtögeti a háziasszonyokat, akik kénytelenek hente ablakmosással is törődni. *S így félhetjük a repkényt!* Mert ha nincs repkény, bizony nincsenek verebek sem ilyen szépságban. Elhangzott már néhány „ki kellene talán vágni” mondat is. *Csak sügni tudom semmiképpen ne tegyék, hiszen a repkény porfogó, nyáron lakáshűtő ökológiai hatása észrevehetően hiányozni fog.* S lehetetlen felsorolni azt a sok lelki, érzelmi emocionális hatást, amit a repkénynek köszönhetnek az itt lakók. Tehát mitévők legyenek a ház lakói? A városi tévében bemutatott „Zöldág” műsorban látott műsolyomnál jobb megoldás nincs... *Keményebb fehérpapírból kivágott ragadozó madáralak, nagy szemölgő arakart ráfestve és az ablakon spárgán kilógatva elriasztja a közelből a zsinatoló, éjszakázó verébcsapatot. Persze nemsokára az első komoly fagyra lehulló levelek hiányában elűnnek a háziverékek ezres tömegei s visszaköltözik a Gáz utcai házba a csönd, s talán egy kicsit hiányozni is fog a „törpverékek” csipogása, a „friss hírek” nyüzsgése, lár-mája... s sokan vágyakozva gondolnak majd a rügyező repkény duzzadó ereire... a messzi tavaszra... zöld levelestől, verebestől.*

Csizmazia György

Bemutatták a Rigolettót

Sok év után Verdi Rigolettóját az elmúlt hét végén láthatták a szegedi operakedvelők a Nagyszínházban. Képünk a pénteki premieren készült, *Vajda Júliáról* (Gilda) és *Gyimesi Kálmánról* (Rigoletto). A hétfői előadásokról a közeli napokban közlünk kritikát.

Irodalmi Kávéház:

Kiszely professzor 80 éves

Öröm és megtiszteltetés, hogy házigazdája lehetek annak az irodalmi, kávéházi estnek (hétfőn, október 23-án este 6 órakor) a Royalban, melynek vendége és egyben ünnepeltje Kiszely György professzor, a SZOTE Orvosi Biológiai Intézetének nyugalmazott igazgatója. Az ünnepség — bármily hihetetlenül hangzik is — Kiszely professzor 80. születésnapjának szól, aki mint mindig, most is sokkal fiatalabb a koránál, s kisugárzó egyénisége a hosszú évek alatt semmit sem változott.

Kiszely professzor orvosok generációját oktatta és nevelte hivatásukra, emberségre, a betegek iránti megértésre és szeretetre, s emlékezetes előadásaival az orvosi biológiát az egyik legvonzóbb tantárggyá tette a Szegedi Orvostudományi Egyetemen. Tanítványainak nemcsak a tiszteletét, de őszinte szeretetét is kivívta.

Neki köszönhető, hogy a humán genetika oktatása abban az időben nyert polgárjogot, mi-

kor az még hőstettnek számított. Alapítója és elnöke volt a Magyar Humán genetikai Társaságnak.

Tudományos ismeretterjesztő munkássága példaértékű volt. Mindent megtett a felvilágosítás érdekében, mint a TIT Csongrád megyei Biológiai Szakosztályának hosszú éveken át volt elnöke. Nemcsak szervezőmunkája, de személyes, elragadó előadásai is mágnesként vonzották a hallgatókat, s Ő sohasem mondott nemet, ha előadásra hívták, függetlenül attól, hogy szakembereknek, vagy középiskolásoknak kellett beszélnie. Nyolcvanadik születésnapján szívósból gratulálunk, s a Vele való találkozásra mindenkit, volt tanítványait, tisztelőit és az érdeklődőket szeretettel várjuk, hogy kifejezzük hálás tiszteletünket és szeretetünket, s kívánjunk Kiszely professornak minden jót a következő évekre.

Szemere György